

Olakšice, oslobođenja i iznimke od obveze plaćanja socijalnih doprinosa

Zuber, Marija

Source / Izvornik: **Skrivena javna potrošnja: sadašnjost i budućnost poreznih izdataka, 2012, 161 - 174**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

<https://doi.org/10.3326/bpi.2012.13>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:105048>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial 4.0 International](#)/[Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-22**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

OLAKŠICE, OSLOBOĐENJA I IZNIMKE OD OBVEZE PLAĆANJA SOCIJALNIH DOPRINOSA

MARIJA ZUBER

HRVATSKA ZAJEDNICA RAČUNOVOĐA, ZAGREB

JEL KLASIFIKACIJA: H21

doi: 10.3326/bpi.2012.13

SAŽETAK

U radu se iznosi pregled olakšica, oslobođenja i iznimaka od plaćanja doprinosa za obvezna socijalna osiguranja prema važećim propisima u Hrvatskoj. Unatoč tomu da obveza plaćanja doprinosa korespondira pravima u socijalnim sustavima u kojima su osiguranici obvezno osigurani, propisi uređuju iznimke za poslodavce koji zaposle radnika bez radnog iskustva, za poljoprivrednike, vjerske službenike, umirovljenike i za neke oblike primitaka od drugog dohotka. Brojnost propisanih olakšica nalaže potrebu prikupljanja i praćenja podataka o broju osiguranika za koje se koristi oslobođenje, te iznosima propuštenih javnih prihoda, kako bi se mogli sagledati učinci propisanih oslobođenja i iznimaka.

Ključne riječi: doprinosi, socijalno osiguranje, olakšica, oslobođenje

1. Uvod

Socijalni doprinosi se kao vrsta javnih prihoda po nekoliko obilježja razlikuju od poreza. Iako se i socijalni doprinosi i porezi ubiru prisilno, a obveza njihova plaćanja je izvedena iz suvereniteta državne vlasti, ključna je razlika u tome da su porezi nenamjenski prihod države, a doprinosi se ubiru za unaprijed poznatu namjenu. Korist koju pojedinac ima od plaćanja poreza nije tako očita kao korist koju ima od plaćanja socijalnih doprinosa. Baš zbog povezanosti između plaćenog doprinosa i izravne koristi, države rjeđe posežu za uvođenjem olakšica i oslobođenja pri plaćanju socijalnih doprinosa, nego kad se radi o uvođenju poreznih olakšica i izuzeća.

Obveza plaćanja doprinosa za socijalna osiguranja u Hrvatskoj je uređena Zakonom o doprinosima i Pravilnikom o doprinosima, a u vezi s obvezom plaćanja doprinosa za zapošljavanje mjerodavne su i odredbe Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom. Važeći sustav doprinosa inauguriran je još 2003. kada je provedeno objedinjavanje nekoliko propisa u jedan zakon, kako bi se jedinstveno uredile osnove i stope obveznih doprinosa za sve sustave obveznih osiguranja u Hrvatskoj. Prvi Zakon o doprinosima za obvezna osiguranja iz 2003. bio je na snazi šest godina, a nastavno od 2009. ova materija je uređena novim Zakonom o doprinosima koji je trebao doprinijeti lakšem snalaženju obveznika plaćanja doprinosa.

Propisi o obvezi plaćanju doprinosa koji su se primjenjivali do 2002. g nisu uređivali iznimke ni izuzeća. Zakonom o doprinosima za obvezna socijalna osiguranja iz 2003. obveza plaćanja doprinosa je proširena i na primitke koji se ostvaruju izvan radnog odnosa, ali su odmah

uvodena i neka izuzeća od te obveze. Izuzeća su se postepeno dodavala dopunama Zakona iz 2003., a Zakonom o doprinosima koji je na snazi od 2009. uvedena su dodatna oslobođenja.

Sistematizirani prikaz propisanih olakšica i oslobođenja od obveze plaćanja socijalnih doprinosa pokazuje da je za neke iznimke teško utvrditi razloge i pronaći argumente zbog kojih je određena iznimka ozakonjena. Svako oslobođanje od obveze plaćanja prisilnih javnih davanja predstavlja olakšicu i svojevrsnu privilegiju, pa bi trebali biti jasni ciljevi koji se određenim izuzećima namjeravaju postići. Država bi morala pratiti kako se ti ciljevi realiziraju i jesu li postignuti željeni učinci.

Poslove u vezi s prikupljanjem doprinosa koji su javni prihod i plaćaju se u Državni proračun, obavlja Porezna uprava, a poslove povezane s raspoređivanjem doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje individualne kapitalizirane štednje obavlja Središnji registar osiguranika kao samostalna državna agencija. Porezna uprava kao dio Ministarstva financija prikuplja podatke o doprinosima koji su trebali biti uplaćeni, ali nema ustrojen mehanizam prikupljanja podataka o broju osiguranika koji koriste određeno oslobođenje i olakšicu od obveze plaćanja doprinosa, niti podatke o iznosima po tom osnovu izgubljenih javnih prihoda. Kako olakšice i oslobođenja od obveze plaćanja doprinosa nisu samo fiskalno pitanje, jer djeluju i na odnose na tržištu rada, zbog odsustva podataka nije moguće sagledati ni druge ekonomske i socijalne učinke propisanih olakšica, oslobođenja i iznimaka.

2. DOPRINOSI ZA OBVEZNA SOCIJALNA OSIGURANJA

U Hrvatskoj se sljedeći sustavi obveznih socijalnih osiguranja financiraju iz doprinosa mirovinskog osiguranja generacijske solidarnosti i mirovinskog osiguranja individualne kapitalizirane štednje; osnovnog zdravstvenog osiguranja, koje uključuje i osiguranje od posljedica ozljede na radu i profesionalnih oboljenja; te prava na posredovanje u zapošljavanju, koje uključuje i osiguranje za slučaj nezaposlenosti.

Za svakog se osiguranika doprinosi plaćaju za onaj sustav u kojem ta osoba ima status osiguranika. Obveznik plaćanja doprinosa je sam osiguranik ili neka druga osoba u njegovo ime i za njegovu korist, a za neke je skupine osiguranika obveza podijeljena između dvaju subjekata. Tako je za osiguranike osigurane temeljem radnog odnosa teret plaćanja doprinosa podijeljen između radnika kao osiguranika u obveznim sustavima i njegovog poslodavca, s tim da sve doprinose obračunava i uplaćuje poslodavac.

Tablica 1.

Vrste i stope doprinosa za obvezna socijalna osiguranja u Hrvatskoj

	Iz plaće / osnovice	Na plaću / osnovicu
Doprinos za mirovinsko osiguranje za osiguranike		
osigurane samo u I. stupu	20%	-
osigurane u II. stupu	15% + 5%	-
Doprinosi za zdravstveno osiguranje		
za zdravstveno osiguranje	-	15%
za osiguranje od posljedica nesreće na radu	-	0,5%
Doprinos za zapošljavanje		
doprinos za zapošljavanje	-	1,7% ili 1,6%
poseban doprinos za zapošljavanje invalida	-	0% ili 0,1% ili 0,2%
Ukupno	20%	17,2% ili 17,3%

Izvor: Zakon o doprinosima; sistematizacija autorice

U modelu uređivanja obveze plaćanja doprinosa dosljedno je provedeno načelo da se za određenog osiguranika doprinosi plaćaju samo za onaj oblik osiguranja u kojem je osoba obvezno osigurana prema propisima koji uređuju taj oblik socijalne sigurnosti. U tom je dijelu dosljedno zagantirana povezanost između obveze plaćanja doprinosa i stjecanja socijalnih prava.

Tako, npr. doprinos za zapošljavanje plaćaju samo osobe u radnom odnosu kod poslodavca, jer samo oni imaju pravo na novčanu naknadu za vrijeme privremene nezaposlenosti. Doprinos za zapošljavanje ne plaćaju obrtnici, osobe koje obavljaju djelatnosti slobodnih zanimanja ni poljoprivrednici, ali oni niti ne ostvaruju pravo na novčanu naknadu za vrijeme privremene obustave poslovanja odnosno nakon zatvaranja obrtničke ili druge djelatnosti. Ili, na primjer od drugog dohotka ne plaća se doprinos za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu, ni doprinos za zapošljavanje, zato što primatelji drugog dohotka po toj osnovi nisu osigurani ni od zdravstvenih rizika ozljede na radu ni od rizika nezaposlenosti. Ovi primjeri ilustriraju dosljedno provođenje načela prema kojem je obveza plaćanja doprinosa vezana uz ostvarivanje prava u određenom sustavu socijalnog osiguranja.

Propisi koji uređuju obvezu plaćanja doprinosa za obvezna osiguranja koncipirani su uz uvažavanje sljedećih osnovnih pravila:

- svi se socijalni doprinosi plaćaju na istu osnovicu, a iznimke se odnose samo na doprinose za mirovinsko osiguranje;
- osnovice za plaćanje doprinosa su različito određene za pojedine osiguranike, ovisno o osnovama osiguranja, ali su jednake za sve vrste obveznih doprinosa;
- stope doprinosa su u pravilu jednake za sve osiguranike.

U odnosu na ova opća pravila, Zakon o doprinosima uređuje brojne iznimke od obveze plaćanja doprinosa. U sadržajnom je smislu riječ o dvije skupine iznimaka: iznimke od obveze plaćanja doprinosa kojima je isključiva svrha fiskalno rasterećenje - osoba nema obvezu plaćanja doprinosa, ali niti ne ostvaruje socijalna prava po osnovu ostvarenog primitka odnosno pravnog statusa; i olakšice i oslobođenja koja oslobađaju od plaćanja doprinosa, ali ne umanjuju opseg socijalnih prava osiguranika za kojeg je propisana iznimka ili umanjenje obveze plaćanja doprinosa.

Prva skupina olakšica i oslobođenja djeluje na odnose na tržištu rada, jer oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa utječe na tržišnu konkurentnost određenih socijalnih skupina. Takav primjer je oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa na primitke od rada po ugovoru o djelu koji se isplaćuju umirovljenicima. Umirovljenici su fiskalno privlačniji izvršitelji djela odnosno obavljanja nekog posla od drugih osoba na tržištu rada za koje poslodavac (naručitelj) ima obvezu plaćanja doprinosa.

Druga skupina olakšica i oslobođenja ciljano je fiskalno rasterećenje određenih fizičkih i pravnih osoba, bilo radi postizanja određenog društveno poželjnog cilja ili radi olakšavanja financijskog položaja nekim društvenim skupinama. Ova se druga skupina iznimaka od obveze plaćanja doprinosa donekle može okarakterizirati kao određeni oblik solidarnosti u fazi plaćanja socijalnih doprinosa. Primjer takvih iznimaka određivanje je nižih stopa doprinosa za obvezno osiguranje poljoprivrednika koji nisu obveznici i oslobođenje od plaćanja doprinosa za poslodavce koji zaposle osobu koja prvi put stječe status mirovinskog osiguranika. U ovoj su skupini olakšice u plaćanju doprinosa propisane za svećenike i druge vjerske službenike koji nisu osigurani po drugoj osnovi. Inače, u javnim se sustavima načelo solidarnosti uvijek koristi u području ostvarivanja socijalnih prava, a prema našim je propisima načelo solidarnosti protegnuto i na fazu plaćanja socijalnih doprinosa.

3. KLASIFIKACIJA PROPISANIH OLAKŠICA I OSLOBOĐENJA

Iznimke, olakšice i oslobođenja od obveze plaćanja doprinosa moguće je klasificirati prema nekoliko kriterija: prema obveznicima doprinosa kojima oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa povećava ekonomsku snagu; prema skupinama osiguranika za koje se odnosi oslobođenje; prema vrstama doprinosa za koje je propisano oslobođenje odnosno iznimka te prema ciljevima i svrsi koja se propisanim oslobođenjem namjerava postići.

U ovom se radu olakšice sistematiziraju kombinacijom prvog i drugog kriterija, tj. prema obveznicima doprinosa kojima iznimka od obveze plaćanja tog fiskalnog tereta povećava ekonomsku snagu i prema osiguranicima koji u socijalnim sustavima ostvaruju određena prava.

4. OLAKŠICE ZA POSLODAVCE

4.1. RADNICI KOJI PRVI PUT STJEČU STATUS OSIGURANIKA

SADRŽAJ OSLOBOĐENJA OD DIJELA OBEVZNIH DOPRINOSA

Poslodavac koji zaposli radnika koji prvi put stječe status osiguranika u obveznom mirovinskom osiguranju, oslobođen je obveze plaćanja doprinosa (čl. 20. st. 2. i st. 3. Zakona o doprinosima). Olakšica je propisana u obliku oslobođanja od obveze obračunavanja i plaćanja doprinosa na plaću i poslodavac je može koristiti u trajanju do jedne godine.

Oslobođanje od obveze plaćanja doprinosa na plaću odnosi se samo na tzv. redovne doprinose koji se obračunavaju i plaćaju kao doprinosi na plaću. To su doprinosi za obvezno zdravstveno osiguranje (stopa 15%); zaštitu zdravlja na radu (stopa 0,5%); obvezno osiguranje u slučaju nezaposlenosti (stopa 17% ili 1,6%) te posebni doprinosi za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, koji plaćaju samo poslodavci kojima je ta obveza uređena Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (stopa 0,1% ili 0,2%).

Oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa na plaću nije olakšica za radnika, iako mu povećava šanse za prvo zaposlenje. Riječ je o olakšici za poslodavca i to samo za radnika koji do zasnivanja radnog odnosa kod tog poslodavca nema ni po kom osnovu evidentiran mirovinski staž. Činjenica da je poslodavac oslobođen od obveze plaćanja doprinosa na plaću ni na koji način ne umanjuje radnikova prava, ni u sustavu obveznog zdravstvenog osiguranja ni u sustavu osiguranja od rizika nezaposlenosti.

ZA KOJE SE RADNIKE MOŽE KORISTITI OLAKŠICA

Dokazom o prvom zaposlenju smatra se službeni izlist (potvrda) izdan od strane Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje iz kojeg je vidljivo da je riječ o osobi koja do početka prijave na osiguranje tog poslodavca, nema ranije evidentiran staž temeljem radnog odnosa ili temeljem samostalnog obavljanja djelatnosti (čl. 16. st. 3. Pravilnika o doprinosima). Poslodavac je dužan radi korištenja oslobođenja od obveze plaćanja doprinosa na plaću pribaviti takvu potvrdu. Potvrda se ne dostavlja Poreznoj upravi, niti nekom drugom državnom tijelu, već je poslodavac pohranjuje u svojoj evidenciji radi dokazivanja ispravnosti obračunavanja obveznih doprinosa.

Osobom koja se prvi put zapošljava smatra se radnik koji ni u matičnoj evidenciji Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, niti kod inozemnog nositelja obveznog mirovinskog osiguranja ni po kojem osnovu nema evidentiran staž u mirovinskom osiguranju.

Oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa na plaću za radnika koji se prvi put zapošljava jednako se odnosi na radnika koji je zaposlen na neodređeno i na radnika koji se zapošljava na određeno vrijeme. Ako poslodavac s istim radnikom sklopi više uzastopnih ugovora o radu na određeno vrijeme, koristi olakšicu sve dok ne istekne razdoblje od godinu dana. Oslobođenje je propisano u trajanju od jedne godine i vezano je uz razdoblje trajanja radnog odnosa, a ne uz broj zaključenih ugovora o radu sklopljenih između istih stranaka. Naime, prema propisima radnog prava poslodavac i radnik mogu zaključiti više uzastopnih ugovora o radu na određeno vrijeme, mogu nakon isteka ugovora na određeno vrijeme sklopiti novi ugovor ili aneks kojim radni odnos postaje rad na neodređeno vrijeme, mogu koristiti druge kombinacije ugovaranja trajanja rada, ali sve to ne utječe na korištenje olakšice. Poslodavac koristi olakšicu godinu dana od početka zaposlenja određenog radnika, neovisno o tome u koliko navrata je produžavan radni odnos na određeno vrijeme ili koliko je sklopljeno uzastopnih ugovora o radu.

Korištenje olakšice nije uvjetovano trajanjem tjednog radnog vremena. Olakšica se pod jednakim uvjetima koristi za radnika zaposlenog s punim, kao i za radnika zaposlenog na nepuno radno vrijeme.

U slučaju kada je prvo stjecanje statusa osiguranika za istog radnika kod dva poslodavca istovremeno, za što ima primjera u djelatnosti obrazovanja jer je zasnivanje radnog odnosa vezano uz školsku godinu odnosno odvijane nastave, oba poslodavca radnika zaposlenog s nepunim radnim vremenom imaju pravo koristiti oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa na plaću. Svaki od poslodavaca ima pravo koristiti propisanu olakšicu za istog radnika, za fond radnog vremena za koji mu isplaćuje plaću.

No, ako stjecanje statusa osiguranika nije istovremeno, drugi poslodavac nema pravo na olakšicu. To stoga što u trenutku zapošljavanja kod drugog poslodavca, radnik već ima evidentiran staž u mirovinskom osiguranju po osnovi radnog odnosa s nepunim radnim vremenom, pa se više ne smatra osobom koja se prvi put zapošljava.

Poslodavac koji zapošljava stranca i ima interesa koristiti propisanu olakšicu, također mora o činjenici prvog zapošljavanja osigurati dokaz, a dokaz je pisana isprava nositelja obveznog mirovinskog osiguranja države stranca izdana u skladu s međudržavnim ugovorom o socijalnom osiguranju iz koje je vidljivo da je riječ o osobi koja do zasnivanja radnog odnosa kod tog poslodavca, nema evidentiran staž u obveznom mirovinskom osiguranju.

Kako je izdavanje potvrda po međudržavnom ugovoru o socijalnom osiguranju uređeno u odnosima između Hrvatske i onih država s kojima Hrvatska primjenjuje socijalnu konvenciju, proizlazi da se ove odredbe primjenjuju na sljedeći način:

- stranac koji je prije zasnivanja radnog odnosa u Hrvatskoj ostvario mirovinski staž u državi s kojom Hrvatska primjenjuje ugovor o socijalnom osiguranju ne smatra se radnikom koji se prvi put zapošljava; i
- stranac koji je prije zasnivanja radnog odnosa imao ostvaren staž u državi s kojom Hrvatska ne primjenjuje ugovor o socijalnom osiguranju neovisno o tome smatra li radnikom koji se prvi put zapošljava, poslodavac može za njega koristiti oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa.

Za radnike upućene na rad u inozemstvo koji se prvi put zapošljavaju, može se koristiti oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa na osnovicu, također u trajanju od godinu dana.

Oslobođenje se odnosi samo na mjesečnu osnovicu za plaćanje doprinosa koja je određena na sljedeći način:

- za radnike upućene na rad u državu s kojom Hrvatska primjenjuje ugovor o socijalnom osiguranju mjesečna osnovica je određena u visini plaće koju bi izaslani radnik ostvario za iste ili slične poslove u Hrvatskoj, uvećane za 20% (čl. 37.); a
- za radnike upućene na rad u državu s kojom Hrvatska ne primjenjuje ugovor o socijalnom osiguranju mjesečna osnovica je ugovorena plaća.

PRIMICI NA KOJE SE ODNOSI OSLOBOĐENJE

U čl. 20. st. 2. Zakona o doprinosima određeno je da se za radnika koji se prvi put zapošljava obračunavaju i plaćaju samo mirovinski doprinosi iz plaće, ali isključivo kad se radi o isplati primitka iz čl. 21. Zakona o doprinosima. Primitak iz čl. 21. Zakona o doprinosima definiran je kao mjesečna osnovica (plaća) koju poslodavac isplaćuje odnosno koju je dužan isplatiti radniku za rad u određenom mjesecu, a koji iznos je određen ugovorom o radu, pravilnikom o radu, kolektivnim ugovorom koji obvezuje poslodavca ili posebnim zakonom. Dakle, oslobađanje od obveze plaćanja doprinosa na plaću odnosi se samo na redovnu mjesečnu plaću, ali ne i na ostale primitke koji podliježu plaćanju doprinosa.

Ako se mjesečna plaća sastoji od plaće u novcu i plaće u naravi, oslobođenje od obveze doprinosa na plaću primjenjuje se na ukupnu mjesečnu plaću. Poslodavac koji radniku za kojeg koristi oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa, osim mjesečne plaće u novcu omogućava i redoviti mjesečni primitak u naravi, ima pravo koristiti oslobođenje na ukupnu svotu mjesečne plaće, tj. i na dio koji isplaćuje u novcu i na dio koji isporučuje u naravi.

Pri isplati primitaka koji su u poreznom smislu izjednačeni s plaćom, ali se ne odnose na rad obavljen u određenom mjesecu, već se odnose na više mjeseci, a isplaćuju se kao nagrade, naknade, potpore, otpremnine, te pri isplati drugih primitaka koji nisu izravno povezani s izvršavanjem rada u određenom mjesecu, obračunavaju se svi doprinosi iz plaće i na plaću. Na takve se primitke ne odnosi oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa na plaću.

RAZDOBLJE KORIŠTENJA OLAKŠICE

Trajanje prava na oslobađanje od obveze plaćanja doprinosa na plaću iznosi godinu dana od početka zaposlenja. Ako radni odnos traje kraće od godinu dana, poslodavac koristi olakšicu u kraćem razdoblju, onoliko koliko je trajao radni odnos.

Radnik koji je već bio u radnom odnosu kod istog poslodavca, pa se nakon prekida ponovo zapošljava, ne smatra se radnikom koji se prvi put zapošljava.

Trajanje razdoblja od godinu dana zaposlenja kod istog poslodavca produžuje se za:

- razdoblje u kojem je radnik ostvarivao pravo na naknadu plaće na teret državnog proračuna, tj. razdoblje u kojem je koristio pravo na roditeljski dopust na temelju Zakona o roditeljskim potporama i razdoblje u kojem je ostvarivao naknadu plaće za bolovanje uzrokovano ranjavanjem ili ozljedom zadobivenom u Domovinskom ratu; te
- razdoblje u kojem mu radni odnos miruje radi dragovoljnog služenja vojnog roka u oružanim snagama Republike Hrvatske.

Razdoblja za koja radnik ostvaruje pravo na naknadu plaće zbog ostalih razloga spriječenosti za rad (npr. bolovanje zbog komplikacija u trudnoći), niti razdoblja mirovanja radnog odnosa zbog drugih razloga (npr. mirovanje radnog odnosa iz čl. 22. Zakona o roditeljskim potporama), ne produžuju period od godinu dana za koji poslodavac ima pravo koristiti oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa na plaću.

Ako radniku prije isteka roka od godinu dana od početka zaposlenja prestane radni odnos kod jednog poslodavca, a radnik se zaposli kod novog poslodavca, možda bez i jednog dana prekida, novi poslodavac nema pravo na oslobođenje od plaćanja doprinosa. Olakšica se ne prenosi na novog poslodavca (osim kad se radi o prijenosu ugovora o radu iz čl. 133. Zakona o radu). Nemogućnost prenošenja neiskorištene olakšice kod novog poslodavca dovodi u pitanje cilj zbog kojeg je ovo oslobođenje propisano. Ukoliko je cilj ove mjere olakšavanje stjecanja prvog radnog iskustva mladim osobama, onda je teško opravdati zakonsko rješenje prema kojem promjena poslodavca prije proteka roka od 12 mjeseci, drugom poslodavcu više ne daje pravo na oslobođenje od plaćanja doprinosa na plaću.

4.2. OSOBE BEZ RADNOG ISKUSTVA PRIMLJENE NA STRUČNO OSPOSABLJAVANJE

Prema čl. 43. st. 1. i st. 3. Zakona o doprinosima poslodavac koji sklopi ugovor s fizičkom osobom radi osposobljavanja te osobe za rad u zanimanju za koje se školovala, kako bi osoba ispunila uvjete za polaganje stručnog ispita i ostvarila nužno radno iskustvo, godinu je dana oslobođen obveze plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu. Oslobođanje od obveze plaćanja ovih doprinosa koristi se u trajanju godinu dana od početka stručnog osposobljavanja.

Ako osoba primljena na stručno osposobljavanje nakon isteka tog ugovora s istim poslodavcem sklopi ugovor o radu i zasnuje radni odnos, poslodavac također može koristiti olakšicu, ali samo u razdoblju godinu dana računajući od prvog stjecanja statusa osiguranika. Naime, status osobe primljene na stručno osposobljavanje i status radnika u radnom odnosu su izjednačeni u vezi s korištenjem oslobođenja od obveze plaćanja doprinosa na plaću. To znači da se pri određivanju trajanja olakšice zbrajaju razdoblja stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa i razdoblja rada na temelju ugovora o radu, ali samo ako su ostvarena kod istog poslodavca.

4.3. POTPORE OBITELJI NAKON SMRTI RADNIKA

Potpore koje poslodavac isplaćuje radnikovoj obitelji nakon smrti radnika, oslobođene su plaćanja obveznih doprinosa. Radnikovoj se obitelji može isplatiti neoporeziva potpora do 7.500,00 kn¹, a razlika preko tog iznosa oporeziva je porezom na dohodak, ali nema obveze plaćanja doprinosa. Ova je olakšica uvedena u sustav plaćanja obveznih doprinosa isključivo radi pojednostavljenja sustava. Naime, s obzirom da se radi o primitku koji se odnosi na razdoblje nakon smrti osiguranika, obvezne bi doprinose trebalo obračunavati u korist člana obitelji kojem se potpora isplaćuje. Kako bi se pojednostavio postupak obračunavanja i izvještavanja, uvedena je ova olakšica, a time se automatski snižavaju rashodi poslodavca koji nakon smrti radnika isplaćuje potporu njegovoj obitelji u svoti većoj od propisanog neoporezivog iznosa.

Potpora koja se isplaćuje djeci nakon smrti roditelja, ne podliježe plaćanju ni doprinosa, ni poreza na dohodak. Riječ je o novoj olakšici u sustavu oporezivanja dohotka koja se primjenjuje od 1. srpnja 2010. na temelju izmijenjenog Zakona o porezu na dohodak.

¹ Čl. 13. Pravilnika o porezu na dohodak

5. OLAKŠICE ZA POLJOPRIVREDNIKE

Zakon o doprinosima za osobe koje su mirovinski i zdravstveno osigurane temeljem obavljanja djelatnosti poljoprivrede i šumarstva, propisuje i niže osnovice, a nekima od njih i niže stope obveznih doprinosa u odnosu na druge osiguranike koji obavljaju trajnu samostalnu djelatnost. Zakon o doprinosima kategorizira poljoprivrednike u dvije skupine: poljoprivrednike koji nisu porezni obveznici, a mirovinski su i zdravstveno osigurani kao poljoprivrednici te poljoprivrednike koji obavljaju djelatnost poljoprivrede i šumarstva registriranu prema propisima o poljoprivredi i poticajima u poljoprivredi i po toj su osnovi obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit.

Prvoj skupini, poljoprivrednicima koji nisu porezni obveznici, određene su ne samo niže osnovice, nego su im snižene i stope obveznih doprinosa. Oni plaćaju obvezne doprinose po sniženim stopama koje iznose:

- 10% – doprinos za mirovinsko osiguranje, a za osobe koje su osigurane u drugom stupu mirovinskog osiguranja plaća se 5% za sustav generacijske solidarnosti i 5% za sustav kapitalizirane štednje;
- 7,5% – doprinos za osnovno zdravstveno osiguranje; i
- 0,5% – poseban zdravstveni doprinos za prava u slučaju ozljede na radu i profesionalnog oboljenja.

Dakle, njihove su fiskalne obveze za doprinose gotovo upola manje od obveza drugih samozaposlenih osiguranika.

6. OLAKŠICE ZA SVEĆENIKE I DRUGE VJERSKE SLUŽBENIKE

Svećenici i drugi vjerski službenici obvezno su osigurani u sustavu mirovinskog i zdravstvenog osiguranja i plaćaju obvezne doprinose na najnižu osnovicu određenu u visini 35% prosječne plaće isplaćene za razdoblje siječanj-kolovoz prethodne godine. U vezi s pravima u sustavu zapošljavanja, oni su izjednačeni sa samozaposlenim osobama, nisu osigurani od rizika nezaposlenosti i ne plaćaju doprinos za zapošljavanje.

Za svećenike i druge vjerske službenike također je propisana olakšica u obliku nižih stopa doprinosa, ali različito od poljoprivrednika kojima su snižene stope mirovinskog i zdravstvenog doprinosa, svećenicima je snižen samo doprinos za zdravstveno osiguranje. Doprinos za mirovinsko osiguranje plaćaju po redovnoj stopi od 20%, a doprinos za zdravstveno osiguranje po stopi koja je upola niža od redovne, tj. po stopi od 7,5%.

7. OSLOBOĐENJA ZA UMIROVLJENIKE

7.1. DRUGI DOHODAK KOJE OSTVARUJU UMIROVLJENICI

Osoba koja je korisnik mirovinskog sustava ne može istovremeno biti i osiguranik u tom sustavu. Stoga umirovljenici mogu zakonito obavljati samo poslove za koje se ne traži zasnivanje radnog odnosa. Rizici eventualne kontrole inspekcije rada su i na strani poslodavca naručitelja takvog posla, ali i na strani umirovljenika kao izvršitelja posla. Ukoliko ovlašteni inspektor procijeni da se radi o poslovima koji s obzirom na narav i vrstu posla imaju obilježje radnog odnosa, smatra se da je umirovljenik sklopio ugovor o radu što obvezuje poslodavca da ga prijavi nadležnim tijelima mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, a za umirovljenika ima za posljedicu obustavu isplate mirovine.

Zbog činjenice da su već ostvarili pravo na mirovinu, umirovljenici mogu raditi jedino na ugovor o djelu, a da ne uspostave status osiguranika i da ne izgube pravo na mirovinu. Naime, čl. 90. Zakona o mirovinskom osiguranju propisano je da se umirovljeniku koji zasnjuje radni odnos ili počne obavljati djelatnost za koju je zakonom propisano obvezno mirovinsko osiguranje, obustavlja isplata mirovine. Iznimka su samo korisnici invalidske mirovine koji su pravo na mirovinu ostvarili zbog profesionalne nesposobnosti za rad. Njima se u slučaju zasnivanja radnog odnosa ne obustavlja isplata mirovine, ali im se nakon ponovnog uspostavljanja statusa osiguranika u obveznom osiguranju visina invalidske mirovine određuje primjenom nižeg mirovinskog faktora. Dakle, umirovljenici mogu zakonito obavljati poslove za koje je dozvoljeno sklapanje ugovora o djelu i ostvarivati naknadu za rad po ugovoru o djelu, a da ne izgube pravo na mirovinu.

Primici od drugog dohotka koji se isplaćuju umirovljenicima kao naknada za rad po ugovoru o djelu, oslobođeni su plaćanja doprinosa. Isplatitelj naknade može primijeniti ovo oslobođenje samo ako raspolaže dokazom da je primatelj dohotka umirovljenik. Dokaz umirovljeničkog statusa je preslika rješenja kojim je osobi utvrđeno pravo na mirovinu, izdanog od strane tuzemnog ili inozemnog nositelja obveznog mirovinskog osiguranja iz države s kojom Hrvatska primjenjuje međudržavni ugovor o socijalnom osiguranju.

Prema propisima o doprinosima, umirovljenikom se smatra: korisnik starosne mirovine; korisnik prijevremene starosne mirovine; korisnik invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad; korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad koji nije u radnom odnosu s punim ili nepunim radnim vremenom, niti ne obavlja samostalnu djelatnost; udovica i udovac korisnici obiteljske mirovine te korisnik mirovine iz države s kojom Hrvatska primjenjuje ugovor o socijalnom osiguranju.

U smislu korištenja oslobođenja od obveze plaćanja doprinosa pri isplati primitka od drugog dohotka, umirovljenikom se ne smatra: korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, koji uz mirovinu radi u punom ili u nepunom radnom vremenu (tada mu je invalidska mirovina određena mirovinskim faktorom 0,5 ili 0,6667); dijete korisnik obiteljske mirovine (djeca do 15 godina starosti su oslobođena obveze plaćanja doprinosa prema drugoj odredbi Zakona o doprinosima) te korisnik mirovine iz države s kojom Hrvatska ne primjenjuje međudržavni ugovor o socijalnom osiguranju.

Iz bruto primitka koji se isplaćuje umirovljeniku obračunava se i usteže 25% poreza na dohodak i možebitni prirez. Umirovljenici su oslobođeni plaćanja doprinosa na primitke od drugog dohotka, a naručitelj posla za kojeg obavljaju poslove oslobođen je plaćanja doprinosa na primitak od drugog dohotka koji isplaćuje umirovljeniku. Zbog oslobođenja od obveze plaćanja doprinosa iz primitka i doprinosa na primitak od drugog dohotka, radno angažiranje umirovljenika fiskalno je privlačnije od zasnivanja radnog odnosa. Nema dostupnih podataka kojima bi se to potkrijepilo, ali na tržištu rada ima pojava koje ukazuju da se zbog fiskalne privlačnosti rad umirovljenika sve više koristi u zamjenu za rad u radnom odnosu.

7.2. UMIROVLJENICI KOJI OBAVLJAJU DOMAĆU RADINOST ILI SPOREDNO ZANIMANJE

Na temelju Zakona o obrtu umirovljenici mogu obavljati domaću radinost ili sporedno zanimanje i istovremeno nastaviti primati mirovinu. Od dohotka koji ostvaruju na taj način, ne plaćaju obvezne doprinose.

Domaća radinost definirana je kao izrada pojedinih proizvoda koje obavlja fizička osoba kod kuće, osobnim radom. U domaćoj radinosti mogu se izrađivati samo proizvodi s posebne *Liste proizvoda* propisane Pravilnikom o obliku i načinu vođenja odobrenja za obavljanje domaće radinosti ili sporednog zanimanja s listama proizvoda i usluga kojeg je donio ministar nadležan za gospodarstvo, rad i poduzetništvo, a na prijedlog Hrvatske obrtničke komore. Na *Listi proizvoda koji se mogu izrađivati u domaćoj radinosti* proizvodi su čija izrada ne zahtijeva

posebne mjere zaštite zdravlja, posebne sanitarne i druge uvjete, niti zahtijeva da se poslovi obavljaju u prostorijama koje moraju udovoljavati određenim tehničkim standardima, kao što je izrada užadi, konopaca i mreža, izrada tila i čipke, pozamanterije i veza ručnim radom, ručna izrada gornjih dijelova obuće i papuča, proizvodnja predmeta od pluta, slame i drugih pletarskih materijala, proizvodnja sjenila za svjetiljke, izrada suvenira, ručno oslikavanje predmeta od stakla i dr.

Sporedno zanimanje određeno je kao obavljanje određenih usluga održavanja i popravaka, a *Lista usluga koje se mogu obavljati kao sporedno zanimanje*, također je propisana Pravilnikom. *Lista usluga koje se mogu obavljati kao sporedno zanimanje* uključuje sakupljanje žaba i puževa, sakupljanje šumskih plodova i ljekovitih trava, usluge popravaka opreme za kampiranje, popravak cerada, popravak različitih drvenih proizvoda, popravak kovčega, popravak nakita, popravak bicikla, sitne popravke u stanovima i sl. Za razliku od domaće radinosti za koju se ne postavljaju uvjeti stručne spremlje, za obavljanje sporednog zanimanja fizička osoba mora udovoljiti posebnim uvjetima propisanim Zakonom o obrtu.

Umirovljenik koji želi obavljati domaću radinost ili sporedno zanimanje prijavljuje se županijskom uredu za poslove gospodarstva odnosno nadležnom uredu grada Zagreba sa zahtjevom za izdavanje odgovarajućeg odobrenja. Ako osoba udovoljava traženim uvjetima, nadležni će ured izdati pisano odobrenje, ali ne i izdati obrtnicu. Obrtnica se izdaje samo osobama koje osnivaju obrt, a izdana odobrenja vode se u posebnoj evidenciji u nadležnom uredu državne uprave. Kopija izdanog odobrenja dostavlja se Poreznoj upravi.

Zakon o obrtu izričito propisuje da umirovljenici obavljanjem domaće radinosti i sporednog zanimanja ne stječu svojstvo osiguranika u obveznom mirovinskom osiguranju. Sukladno tomu, prema Zakonu o doprinosima oni više ne plaćaju doprinose (do 31. prosinca 2008. plaćali su doprinose prema pravilima određivanja doprinosa za drugu djelatnost).

7.3. UMIROVLJENICI POLJOPRIVREDNICI

Umirovljenici mogu obavljati poljoprivrednu djelatnost i istovremeno koristiti pravo na mirovinu, čak i ako su od djelatnosti poljoprivrede obveznici poreza na dodanu vrijednost odnosno obveznici poreza na dohodak, bez obveze plaćanja doprinosa. Ovo se određenje nekoliko godina primjenjivalo „prešutno“, bez uporišta u propisima, da bi od 1. siječnja 2009. bilo ugrađeno kao iznimka u propise o obveznim doprinosima.

8. IZNIMKE ZA ODREĐENE PRIMITKE OD DRUGOG DOHOTKA

Pravilo je da primici koji se ne smatraju dohotkom ili ne oporezuju porezom na dohodak, automatizmom ne podliježu ni plaćanju doprinosa za obvezna osiguranja. Naime, u temeljnim odredbama Zakona o doprinosima utvrđeno da se drugim dohotkom koji podliježe plaćanju obveznih doprinosa smatraju primici koji po toj osnovi podliježu plaćanju poreza na dohodak.

Uz ovo opće načelo, čl. 209. Zakona o doprinosima utvrđena su i dodatna oslobođenja od plaćanja obveznih doprinosa i na određene primitke koji podliježu plaćanju poreza na dohodak. Obvezni doprinosi se ne obračunavaju i ne plaćaju na sljedeće vrste drugog dohotka:

- naknade za isporučeno umjetničko djelo, pri čemu se pod tom naknadom podrazumijeva primitak isplaćen fizičkoj osobi za isporuku umjetničkog djela za koje primatelj naknade isplatitelju pribavi odgovarajuću potvrdu mjerodavne strukovne umjetničke udruge ili ovlaštene agencije iz koje je razvidno da je riječ o umjetničkom djelu, a popis mjerodavnih umjetničkih udruga i ovlaštenih agencija utvrđuje Ministarstvo financija,

- naknade za iskorištavanje autorskog prava, pri čemu se pod autorskom naknadom podrazumijevaju primici isplaćeni fizičkoj osobi za isporuku autorskog djela na temelju Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, uz uvjet da je autorskopравни ugovor zaključen u pisanom obliku odnosno uz uvjet da se radi o nakladničkom ugovoru, ugovoru o izvođenju autorskog djela, ugovoru o scenskom prikazivanju autorskog djela ili ugovoru o stvaranju autorskog djela po narudžbi (iznimno se ne traži pisana forma ugovora o autorskom djelu za nakladnički ugovor o izdavanju članaka, crteža i drugih autorskih priloga u dnevnom i periodičnom tisku ili publikacijama²),
- nagrade učenicima i redovitim studentima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja, uz uvjet da se za svaku osobu kojoj se isplaćuje nagrada osigura odgovarajuća isprava ili ugovor zaključen sa školom odnosno učilištem o upućivanju učenika odnosno redovitog studenta na obvezan praktičan rad ili naukovanje,
- primici učenika i studenata za rad preko ovlaštenih posrednika,
- stipendije, uz uvjet da se prije početka isplate s primateljem zaključi ugovor u pisanom obliku ili izda rješenje (odluka) kojim se utvrđuje pravo na stipendiju, te uz dodatni uvjet da stipendista za svaku školsku godinu pribavi dokaz o statusu učenika srednje škole ili redovitog studenta,
- sportske stipendije, uz uvjet da se prije početka isplate s primateljem zaključi ugovor u pisanom obliku ili izda rješenje (odluka) kojim se utvrđuje pravo na stipendiju prema propisima o sportu,
- potpore isplaćene obitelji za slučaj smrti radnika, uz uvjet da se radi o bivšem radniku isplatitelja potpore,
- renta koju bivši poslodavac po sudskoj presudi isplaćuje članu obitelji bivšeg radnika,
- pomoći za školovanje djece do 15. godine života, odnosno do završetka osmogodišnjeg školovanja, koje se isplaćuju djeci bivših radnika i djeci poginulih ili nestalih branitelja,
- primitak za rad djece mlađe od 15 godina,
- stalne mjesečne nagrade koju redoviti članovi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti primaju prema posebnim propisima,
- naknade športskim sucima i delegatima za sudjelovanje na natjecanjima amaterskih športskih klubova, prema kriterijima uređenima propisom koji donosi ministar financija na prijedlog ministra obrazovanja, znanosti i sporta,
- primici po osnovi drugog dohotka isplaćeni nasljedniku, a koji se prema propisima o mirovinskom osiguranju odnose na staž osiguranja ostavitelja do njegove smrti,
- novčana naknada koju tijelo nadležno za mobilizaciju isplaćuje mobiliziranom nezaposlenom građaninu, i
- primici od drugog dohotka koji se isplaćuju umirovljenicima, kao što je obrazloženo pod naslovom 7.

Zanimljivo je da je obveza plaćanja doprinosa na primitke koje fizičke osobe ostvaruju izvan radnog odnosa i mimo registrirane djelatnosti uvedena u sustav obveznih doprinosa od 1. siječnja 2003. s ciljem fiskalnog približavanja troškova rada u radnom odnosu i troškova obavljanja poslova izvan radnog odnosa, kao jedna od mjera poticanja zapošljavanja nezaposlenih osoba. Od tada se svakom izmjenom Zakona o doprinosima proširuje krug oslobođenja od obveze plaćanja doprinosa na primitke od drugog dohotka, što ukazuje na postepeno napuštanje prvotno postavljenog cilja.

² Tzv. mali nakladnički ugovor (čl. 59. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima).

9. NAKNADE KOJE TERETE SREDSTVA DRŽAVNIH FONDOVA

Naknade za bolovanje nastavno do 43. dana bolovanja, za bolovanje zbog ozljede na radu i profesionalnog oboljenja, za bolovanje zbog komplikacija u trudnoći i naknade za roditeljski dopust koju osiguranici ostvaruju na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, ne podliježu plaćanju obveznih doprinosa, osim doprinosa za mirovinsko osiguranje individualne kapitalizirane mirovinske štednje. Taj se doprinos plaća samo za osiguranike osigurane u drugom stupu obveznog mirovinskog osiguranja, a obveznik plaćanja je Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje bilo na teret sredstava Zavoda ili na teret državnog proračuna. Doprinos se obračunava po stopi od 5% na osnovicu neto naknade koja se isplaćuje osiguraniku – korisniku određenog prava. Ostali doprinosi se ne plaćaju.

Osiguranici tijekom razdoblja ostvarivanja prava na naknadu plaće ostvaruju mirovinski staž i sva druga socijalna prava, iako ni oni sami, niti državne institucije za njih ne uplaćuju doprinose.

10. „SKRIVENE“ OLAKŠICE ZA RADNIKE KOJIMA POSLODAVAC NE UPLAĆUJE DOPRINOSE

Osiguranici koji su mirovinski i zdravstveno osigurani temeljem radnog odnosa ne snose posljedice neplaćanja onih doprinosa koji se naplaćuju kao javni prihod. Iako doprinosi nisu plaćeni, radnici imaju pravo na mirovinski staž i sva prava iz zdravstvenog osiguranja. Riječ je o pogodnosti koja je uređena propisima koji uređuju sustave obveznih socijalnih osiguranja, a ne Zakonom o doprinosima. Tako je Zakonom o mirovinskom osiguranju određeno da se u mirovinski staž uračunava razdoblje provedeno u radnom odnosu, a ne uvjetuje se da za to cijelo razdoblje moraju biti uplaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje. Isto su tako Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju propisana prava osiguranika osiguranih temeljem radnog odnosa i način ostvarivanja tih prava, bez uvjetovanja uplaćenim doprinosima.

Iz ovoga bi se olako mogao izvesti zaključak da za radnike nema nikakvih posljedica zbog neplaćanja doprinosa. Iako nema pravnih posljedica za pojedinca, nastaju posljedice za sve osiguranike. Vjerojatno i zbog takvih zakonskih pravila, pojava neplaćanja doprinosa galopirajuće raste i ugrožava sigurnost svih korisnika sustava socijalnih osiguranja.

Kad je riječ o neuplati doprinosa za drugi obvezni mirovinski stup, osiguranici kojima na njihov osobni račun nije uplaćen doprinos izravno su oštećeni. U sustavu drugog stupa nema solidarnosti, osiguranike ne štiti institut minimalne mirovine, a svota buduće mirovine izravno ovisi u uplaćenim doprinosima. Slikovito rečeno, ako je uplata doprinosa nula kuna i mirovina iz drugog stupa iznositi će nula kuna.

Obrtnici, slobodna zanimanja, poljoprivrednici i drugi osiguranici koji su sami za sebe obveznici plaćanja doprinosa, ostvaruju socijalna prava samo na temelju plaćenih doprinosa. U mirovinski staž im se priznaju samo razdoblja za koje su plaćeni doprinosi, a ako duguju zdravstvene doprinose ograničava im se pravo na liječenje i nemaju pravo na naknadu za bolovanje.

11. ZAKLJUČAK

Olakšice i oslobođenja od obveze plaćanja doprinosa za socijalna osiguranja trebale bi doprinositi poticanju gospodarske aktivnosti i fiskalnom rasterećenju određenih društvenih skupina za koje postoji interes za olakšavanjem njihovog socijalnog položaja. Sistematizirani prikaz važećih propisa pokazuje da je u uvođenju olakšica bilo stihijnosti, a za neke nisu sasvim jasno koji se ciljevi trebaju postići takvim olakšicama. Kako svako oslobođenje i iznimka od obveze plaćanja socijalnih doprinosa prevaljuje teret financiranja socijalnih prava na one koji

plaćaju propisana javna davanja, nameće se potreba preispitivanja broja i opsega propisanih olakšica i oslobođenja, s ciljem njihova smanjivanja.

Ključnim se nameće potreba ustrojavanja mehanizma praćenja broja osiguranika za koje se koristi olakšica i oslobođenje od obveze plaćanja doprinosa, te praćenja po tom osnovu propuštenih javnih prihoda.

LITERATURA

Pravilnik o doprinosima, NN 2/09, 9/09-ispr., 97/09 i 25/11. Zagreb: Narodne novine.

Pravilnik o obliku i načinu vođenja odobrenja za obavljanje domaće radinosti ili sporednog zanimanja s listama proizvoda i usluga, NN 100/07, 132/08, 93/09, 7/11 i 82/11. Zagreb: Narodne novine.

Pravilnik o porezu na dohodak, NN 95/05, 96/06, 68/07, 146/08, 2/09, 9/09-ispr., 146/09, 123/10 i 137/11. Zagreb: Narodne novine.

Šnajder, T., 2011. „Izmjene i dopune Zakona o doprinosima“. *Računovodstvo i financije*, (3), 78-81.

Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, NN 167/03, 79/07 i 80/11. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o doprinosima, NN 84/08, 152/08, 94/09 i 18/11. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o doprinosima za obvezna osiguranja, NN 147/02 i 177/04. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o mirovinskom osiguranju, NN 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 43/07, 79/07, 35/08, 40/10, 121/10 i 130/10-proč. tekst i 61/11. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o obrtu, NN 7/93, 90/96, 102/98, 64/01, 71/01 i 49/03-proč. tekst, 68/07 i 79/07-ispr. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, NN 150/08, 94/09, 153/09, 71/10, 139/10 i 49/11. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o porezu na dohodak, NN 177/04, 73/08, 80/10 i 114/11. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, NN 143/02 i 33/05. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o radu, NN 149/09 i 61/11. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o roditeljskim i roditeljskim potporama, NN 85/08, 110/08-isp. i 34/11. Zagreb: Narodne novine.

Zuber, M., 2011. „Oslobođenje od doprinosa na plaću za radnike koji se prvi put zaposle“. *Računovodstvo i financije* (4), 87-90.

Zuber, M., 2011. „Rad po ugovoru o djelu i drugi oblici rada bez zasnivanja radnog odnosa“. *Računovodstvo i financije* (7), 43-52.

RELIEFS, EXEMPTIONS AND EXCEPTIONS TO THE OBLIGATION TO PAY SOCIAL CONTRIBUTIONS

MARIJA ZUBER

HRVATSKA ZAJEDNICA RAČUNOVOĐA, ZAGREB

JEL CLASSIFICATION: H21

SUMMARY

This paper provides an overview of reliefs, exemptions and exceptions to the payment of social security contributions according to the laws in force in Croatia. Despite the fact that the obligation to pay social security contributions corresponds with the rights within the mandatory social security systems, the regulations provide for exceptions for employers hiring employees with no work experience, for farmers, religious officers, pensioners, and for some other forms of income. Due to the large number of tax reliefs, it is necessary to collect and monitor data on the number of insured persons to whom the reliefs are provided and on the amounts of uncollected public revenues, in order to assess the effects of prescribed reliefs and exceptions.

Keywords: contributions, social security, relief, exemption